

Eseu despre particularitatile nuvelei

Scrie un eseu de 2 - 3 pagini, despre particularitatile nuvelei, prin referire la o opera literara studiată. In elaborarea eseului, vei avea in vedere urmatoarele repere:

- precizarea a doua caracteristici ale speciei literare nuvela, existente in opera literara studiată;
- prezentarea, prin referire la nuvela studiată, a patru elemente de constructie a subiectului si / sau ale compozitiei (de exemplu: actiune, secventa narativa, conflict, relatii temporale si spatiale, constructia personajelor, incipit, final, perspectiva narativa, tehnici narative etc.);
- evidentierea relatiilor dintre doua personaje, reprezentative pentru nuvela studiată;
- exprimarea unui punct de vedere argumentat, despre modul in care se reflecta o idee sau tema in nuvela pentru care ai optat.

Nuvela este o specie a genului epic in proza cu o actiune mai ampla decat a schitei si a povestirii si cu o constructie mai complexa, datorita conflictelor mai numeroase, numarului crescut de personaje, precum si posibilitatii de evolutie a personajelor principale.

Specia are cateva caracteristici. Intinderea oscileaza intre extreme: exista nuvele de zece pagini (Fefelega, de Ion Agarbiceanu), apropiate de povestire, si nuvele de o suta de pagini (Moara cu noroc, de Ioan Slavici), "micro-romane"; subiectul si constructia sunt clar determinate; personajele sunt caractere deja formate si se contureaza, in general, in stari conflictuale; timpul si spatiul sunt clar determinate: de la cateva ore si un singur loc de desfasurare la durate mai mari (luni sau ani) si pendulari intre diferite locuri; relatia narator-personaj tinde spre obiectivare: naratorul nu se implica in subiect si se detaseaza de personaje; titlul se confunda uneori cu numele personajului principal, alteori anunta tema in chip direct sau simbolic sau indica punctul de convergenta ori de conflict al momentelor subiectului.

Nuvela istorica dezvolta o actiune inspirata, de obicei, din fapte si evenimente reale. Alexandru Lapusneanu, de Costache Negruzzi, apare la Iasi, in 1840, in primul numar al revistei Dacia literara, inaugurand seria operelor de inspiratie istorica in literatura romana. Nuvela, de intindere medie, prezinta, intr-o constructie echilibrata, ultimii ani ai domniei personajului eponim.

Ca structura compozitionala, nuvela este alcatuita din patru parti, fiecare precedata de cate un moto semnificativ. Fiecare parte este structurata printr-o inlantuire de episoade, care urmaresc un conflict concentrat in jurul personajului principal. Expozitiunea prezinta reintoarcerea lui Lapusneanu in Moldova, cu ajutor strain. Intors in Moldova cu ajutor strain, Alexandru Lapusneanu este intampinat la hotar de patru boieri - Spancioc, Stroici, Veverita si Motoc - , care il informeaza ca "norodul" nu il vrea si ii cer sa se intoarca de unde a venit. Afirmandu-si hotararea de a-si recapata tronul, Lapusneanu da dovada de fermitate si de tarie de caracter. Un fragment al acestei replici devine motoul primei parti a nuvelei: " Daca voi nu ma vreti, eu va vreu".

Conflictul, factor determinant in desfasurarea actiunii unei nuvele, se prefigureaza de la inceput: boierii nu saruta poala voievodului, Lapusneanu ii priveste cu dispret. Personajele implicate in

acest conflict exterior au interese si conceptii diferite. intalnirea lui Lapusneanu cu boierii constituie, de fapt, intriga nuvelei. Fiecare dintre cele patru motouri are functie rezumativa, anticipand actiunea prezentata in partea nuvelei pe care o precede.

intors la domnie, Lapusneanu ia masuri energice impotriva boierilor care l-au tradat: pune sa fie arse cetatile, ca sa elimine posibilitatea de a complota, taie capete, pe care le atarna in fata palatului ca exemplu, confisca averile. Setea de razbunare il domina, iar varsarea de sange ii mangaie orgoliul ranit. Una dintre jupanesele boierilor ucisi o asteapta pe doamna Ruxanda in fata palatului si o roaga sa intervina pe langa domnitor pentru a inceta cu omorurile, amenintand-o ca va fi responsabila in fata lui Dumnezeu pentru crimele sotului ei : "Ai sa dai sama, doamna!" Interventia domnitei, personaj prezentat in antiteza cu domnitorul, este timida si determina o reactie violenta a sotului, care "duce mana la hamger". Stapanindu-se, domnitorul ii promite un "leac de frica". Sarbatoarea Sf. Ioan este prilejul folosit de voievod pentru a-i invita pe boierii adunati la biserica la un ospat de reconciliere. Scena este semnificativa pentru definirea caracterului personajului principal. imbracat in tinuta de gala, voievodul tine o cuvintare impresionanta, dar cu totul nesincera. Disimulandu-si intentiile, Lapusneanu face efortul de a-si domina trairile interioare, iar acest efort transpare in aspecte fizionomice: "era foarte galben la fata".

Discursul este un "model" de ipocrizie. Scena dezvaluie un personaj foarte inteligent, care stie sa-si calculeze reactiile si gesturile astfel incat sa obtina efectul scontat. Nimic demagogic nu transpare din acest discurs, desi menirea lui este de a impresiona asistenta prin retorism. Gesturile dau veridicitate cuvintelor: "isi facu cruce".

La palat, cei 47 de boieri sunt masacrati de slujitorii pregatiti pentru acest eveniment. Motoc asista, obligat de domnitor, la scena masacrului, fara a sti care ii este soarta. Cativa fugari dau de stire in afara zidurilor palatului despre macel, ceea ce contribuie la adunarea unei multimi dezlantuie in fata portilor ferecate. O voce din multime se impune ca vointa, determinand cristalizarea cererilor intr-o singura revendicare:

"Capul lui Motoc vrem!" . Naratiunea atinge punctul culminant in acest moment, strigatul multimei devenind motoul partii a treia a nuvelei. Motoc este sacrificat, domnitorul indeplinindu-si promisiunea initiala: "iti fagaduiesc ca sabia mea nu se va manji de sangele tau, te voi cruta, caci imi esti trebuit, ca sa ma mai usurezi de blastemurile norodului". Domnitorul pozeaza in ipostaza de aparator al intereselor "prostimii", dispretuita, in realitate, ca si boierii tradatori. "Leacul de frica" ii este administrat doamnei Ruxanda fara menajamente: Lapusneanu insusi construieste piramida celor 47 de capete. Masacrul boierilor este urmat de alte pedepse, dar promisiunea facuta doamnei Ruxanda este respectata: celor ramasi in viata nu li se mai taie capetele.

Lapusneanu se retrage in cetatea Hotin, pentru a fi mai aproape de hotare, nelinistit de fuga lui Spancioc si Stroici, care au reusit sa scape de urmarirea oamenilor domniei. imbolnavindu-se de friguri, el cere sa fie calugarit, dar, cand isi revine din lesin, ii ameninta cu moartea pe toti cei prezenti, printre care se afla chiar fiul sau. Spancioc si Stroici se intorc in Moldova, si ii propun

doamnei Ruxanda sa-l otraveasca pe domnitor pentru a-si salva viata. Doamna ezita si cere sfatul mitropolitului Teofan. Interventia acestui personaj episodic este hotaratoare pentru fixarea destinului domnitorului. Ipocrit si disimulat, mitropolitul o sfatuiește indirect pe doamna Ruxanda sa-si ucida sotul, lasandu-i impresia ca a absolvit-o de vina. Imoralitatea mitropolitului este insa evidenta. El foloseste, referindu-se la domnitor, o formula pentru iertarea mortilor, desi acesta este inca in viata: "Cumplit si crud este omul acesta, fiica mea; Domnul Dumnezeu sa te povatuiasca. Iar eu ma duc sa gatesc tot pentru purcederea noastra cu noul nostru domn; si pre cel vechi, Dumnezeu sa-l ierte si sa te ierte si pre tine."

Ultima amenintare a domnitorului - "De ma voi scula pre multi am sa popesc si eu" - ramane fara finalizare, ilustrand furia neputincioasa a unui personaj care a dominat totul. Deznodamantul actiunii nu coincide cu finalul operei. Acesta concentreaza artificial intregul si ii apartine naratorului omniscient, care face legatura dintre timpul cronicii si timpul cititorului (timpul diegezei si timpul relatarii) : " Acest fel fu sfarsitul lui Alexandru Lapusneanu, care lasa o pata de sange in istoria Moldovei. La manastirea Slatina, zidita de el, unde e ingropat, se vede si astazi portretul lui si al familiei sale".

Perspectiva asupra evenimentelor relatate este aceea a naratorului obiectiv si omniscient. Cronologia este liniara, succesiunea faptelor este previzibila, intrucat intre evenimente se stabilesc relatii de cauzalitate si consecutivitate. Caracterul liniar nu exclude intreruperile (intoarceri in timp, pauze descriptive). De exemplu, scena intalnirii dintre doamna Ruxanda si Alexandru Lapusneanu este precedata de relatarea actiunilor domnitorului, care au drept consecinta instaurarea autoritatii acestuia asupra boierilor si este intrerupta de o retrospectiva (destinele urmasilor lui Petru Rares - Ilias, stefan si Ruxanda) si de o pauza descriptiva (portretul doamnei - vestimentatie, figura, stare de spirit).

Partea a treia a nuvelei are un accentuat caracter dramatic. Compusa din sase scene - cuvantarea lui Lapusneanu in biserica, sosirea boierilor la palat, dispunerea acestora in jurul mesei, ospatul, macelul, adunarea multimii si sacrificarea lui Motoc, construirea piramidei din capetele boierilor ucisi - aceasta parte a nuvelei are un rol esential in ilustrarea stilului narativ abordat de C. Negruzzi. Decorurile se schimba - de la biserica la sala de ospete -, personajele sunt distribuite in "scena" astfel incat sa evidentieze personajul principal. Acesta este pus sa evolueze in fata unui public larg sau foarte restrans, ceea ce creeaza o tensiune acumulata pana in momentul deznodamantului. Succesiunea climax - anticlimax pregateste momentul sacrificarii lui Motoc. Momentele tensionate alterneaza cu pauze descriptive (cuvantarea de la biserica si sosirea boierilor la palat sunt urmate de o descriere minutioasa a obiceiurilor legate de ospetele organizate la Curte). Naratorul omniscient accentueaza trasaturile personajului principal, ca un regizor care fixeaza lumina reflectoarelor pe un actor, urmarindu-i reactiile si gesturile: "Cat pentru Lapusneanu, el luase pre Motoc de mana si se trasese langa o fereastra deschisa de unde privea macelaria ce incepuse.

El radea; iar Motoc, silindu-se a rade, ca sa placa stapanului, simtea parul zburlindu-i-se pe cap si

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

dintii sai clantanind. si cu adevarat era groaza a privi aceasta scena sangeroasa. inchipuiasca-si cineva " Legatura narator - cititor ("inchipuiasca-si cineva") subliniaza constructia dramatica a scenei, intrucat realizeaza unirea tuturor instantelor narrative - narator, personaj, cititor - printr-un discurs care aduce in momentul prezentului intreaga actiune. Reactiile personajului secundar Motoc potenteaza trasaturile de caracter ale personajului principal, caracterizat direct succint ("El radea" - "iar Motoc ... simtea parul zburbindu-i-se pe cap si dintii sai clantanind"). Surprins in relatie cu un singur personaj - Motoc - sau cu un personaj colectiv - boierii (adunati fie la biserica, fie la palat) - Lapusneanu se defineste treptat, ca un personaj puternic individualizat, caracterizat complex. Constructia personajului se realizeaza prin asocierea a doua dimensiuni: una sociala, exterioara, si una psihologica, interioara. Dimensiunea sociala il incadreaza in tipologia domnitorului despotic si autoritar, care intreprinde o serie de actiuni menite sa-i consolideze autoritatea.

Pana la un punct, actiunile lui Lapusneanu sunt justificate. Altele frizeaza patologicul, dezvaluind un caracter impulsiv, insetat de sange si incapabil sa se controleze. Relatiile cu cei din jur sunt de natura conflictuala: Lapusneanu - boieri, Lapusneanu - doamna Ruxanda, Lapusneanu - mitropolitul Teofan. Dimensiunea psihologica se construiește prin raportare la conflictele exterioare. Foarte rar, apar notatii ale autorului care sugereaza anumite trasaturi de caracter: "uratul caracter", "desantata cuvantare".

Toate firele narrative sunt sustinute de evolutia personajului principal, al carui caracter se construiește pe parcursul actiunii. Limbajul, atitudinile care ii sunt atribuite il particularizeaza ca personaj literar, realizand trecerea de la cronica la literatura, prin fictiune.

Nuvela lui Costache Negruzzi devine model prin respectarea elementelor clasice de constructie a speciei. Tema istorica ii inlesneste autorului demersul moralizator, prin prezentarea unui personaj ale carui trasaturi de caracter il situeaza, adesea, in sfera patologicului. Valorificand o sursa de inspiratie indicata de Mihail Kogalniceanu in articolul - program al romantismului romanesc, Costache Negruzzi creeaza o opera emblematica pentru specie in literatura romana.